

KOORDINACE POSTUPU ZPRACOVÁNÍ ÚZEMNĚ PLÁNOVACÍ DOKUMENTACE A NÁVRHU KOMPLEXNÍCH POZEMKOVÝCH ÚPRAV

Informace o nové příručce

Poznámka: Tento článek byl pod stejným názvem v mírně upravené podobě přednesen a otištěn ve sborníku mezinárodní konference EKOTREND pořádané Zemědělskou fakultou Jihočeské univerzi-

ty v Českých Budějovicích koncem března roku 2000.

Vstupujeme li jakýmkoliv způsobem do problematiky plánování venkovského prostoru, setkáváme se nej-

častěji s územními plány (resp. urbanistickými studiiemi) (dále též ÚP) a projekty komplexních pozemkových úprav (dále též KPÚ). Územní plánování řeší optimální uspořádání a využití území

při zachování souladu hospodářských i kulturních hodnot, což se odráží zejména ve stanovení limitů a regulativů. Nejde tedy o realizační dokument v pravém slova smyslu. Naproti tomu komplexní pozemkové úpravy dávají podrobným uspořádáním vlastnických vztahů k pozemkům a nezbytných společných opatření, tedy nových polních cest, prvků územního systému ekologické stability, protierozních a vodohospodářských opatření konkrétní podobu zemědělské krajiny.

Přestože oba dokumenty bytostně vyžadují vzájemnou koordinaci, v praxi tomu dosud tak není, neboť spolupráci obou stran chybí metodický rámec. Nutná návaznost obou plánovacích procesů je zřejmá zvláště při návrhu zmíněných společných opatření KPÚ, ale rovněž při stanovení tzv. obvodu pozemkových úprav, kdy je třeba znát plošné nároky na rozvojové záměry obce.

Uvedené důvody vedly Ministerstvo zemědělství k zadání zpracování odborné příručky, která by uvedenou problematiku objasnila. Úkolem byl pověřen rezortní Výzkumný ústav meliorací ochrany a půdy, který se metodicky i prakticky komplexními pozemkovými úpravami zabývá. Jeho pracovníci vyzvali vzápětí náš Ústav územního rozvoje, který se adekvátní formou zabývá územním plánováním ke společné přípravě této příručky.

V tvůrčím týmu, který na publikaci téměř rok pracoval, byli zastoupeni: projektant pozemkových úprav, meliorační inženýr a půdoznalec, projektantka ÚSES a krajinařských řešení, krajinařský architekt se zkušeností v územním plánování, zemědělská inženýrka pracující v geografii, socioložka zabývající se problematikou plánování a rozvoje venkova, projektant územních plánů venkovských obcí, lesní inženýr - specialista na ekologii a ochranu přírody. Pestré profesní složení zajišťovalo širší pohled na řešenou problematiku a umožňovalo odborně prodiskutovat i některé detaily možné spolupráce, chybějící legislativní vazby i místa možných střetů. Garantí z obou ministerstev, kteří jsou znalými odborníky ve svých oborech a současně zkušenými úředníky, dali příručce jasnou stavbu i formální náležitosti tak, aby co nejlépe sloužila pořizovatelům i zpracovatelům ÚP i KPÚ. Po připomínkovém řízení, které proběhlo na přelomu roku, spatřila publikace světlo světa letos na jaře.

1. Obsah příručky

1.1. Úvod a část informativní

Úvod přibližuje věcně a srozumitelně cíl zpracování této publikace, tedy oblasti a formy nezbytné součinnosti ÚP a KPÚ. Dále je příručka v zásadě rozdělena na dvě části, které byly pracovně nazvány jako informativní a instruktivní. Na základě našich zkušeností víme, že pořizovatelé a zpracovatelé územních plánů nemají dostatečné znalosti o pozemkových úpravách a zcela stejně je tomu i naopak. Z těchto důvodů obsahuje informativní část ucelenou kapitolu o územním plánování a podobně o komplexních pozemkových úpravách. Obě kapitoly jsou obdobně členěny a text vychází zvláště z obou příslušných zákonů. U obou plánovacích procesů jsou tedy stručně prezentovány jejich cíle a úkoly, a související předpisy. V kapitole o ÚP se dále popisuje soustava nástrojů, orgány pořizování a zpracování ÚP, jejich závaznost a informace o limitech využití území. U KPÚ je dále uveden přehled nezbytných podkladů i postup zpracování KPÚ. V závěrečné části kapitoly jsou vyjmenovány výstupy návrhu KPÚ, jakož i specifické případy KPÚ vyplývající z komplikovaných majetkoprávních vztahů nebo jiných zvláštních, zejména technických podmínek.

1.2. Část instruktivní

V úvodu instruktivní části se konstatuje, že poskytnete-li územní plán dostatečné instrukce v otázkách cestní sítě, ÚSES, vodohospodářských protierozních i dalších krajinařských opatření, lze dosáhnout vysoké míry provázanosti KPÚ i ÚP a tím maximálního zhodnocení společenských nákladů. Dále jsou rozebrána jednotlivá společná zařízení KPÚ z hlediska možné součinnosti a koordinace v rámci ÚPD i KPÚ. Společná zařízení KPÚ byla vymezena následovně:

1. Protierozní opatření
2. Vodohospodářská opatření
3. Cestní síť
4. Územní systém ekologické stability
5. Krajinný ráz

V zásadě se vychází z praxe nejčastější a také nejpřirozenější skutečnosti, že ÚP předchází KPÚ. Popis součinnosti v rámci každého okruhu společných opatření je pak dále popsán takto:

Východiska

Stručná a výstižná charakteristika podstaty, funkce, případně typu zmíněného opatření.

Současný stav řešení v rámci ÚP

Zevrubný popis toho jak je daná problematika dnes řešena na úrovni ÚP.

Návrh součinnosti a koordinace

Tento bod se dělí na vylíčení samostatných postupů v rámci ÚP a KPÚ. Přitom je kladen důraz na co největší provázanost a využití poznatků obou plánovacích dokumentů tak, aby výsledkem bylo vytvoření ekologicky stabilního, krajinařsky hodnotného i hospodářsky optimálně využitelného území.

1.3. Řešení problematiky plánování krajiny na úrovni územního plánu a pozemkových úprav ve spolkové republice Německo

Klíč k řešení daného problému koordinace obou plánovacích procedur v území lze nalézt ve zřízení instituce krajinného plánování, jako samostatné plánovací dokumentace s vlastní legislativou a praxí ověřenými pracovními postupy a nástroji. V SRN vychází toto plánování ze spolkového zákona „O ochraně přírody a péči o krajinu“ z roku 1987. V každé spolkové zemi má však krajinné plánování poněkud jiné postavení vůči ostatním plánovacím disciplínám a jeho metody jsou do různé míry rozpracované. Zřejmě s nejbohatšími zkušenostmi lze se v tomto ohledu setkat v Bavorsku, které má také v krajinném plánování nejdelší tradici.

Krajinné plánování je zde chápáno jako nástroj tvůrčí, resp. konstruktivní ochrany přírody. Každému stupni prostorového plánování (přibližný ekvivalent našeho územního plánování) odpovídá příslušný stupeň krajinného plánu, který je po vzájemné integraci s prostorovým plánem současně projednáván a schvalován. Tím získávají záměry vyjádřené v krajinném plánu dostatečnou právní sílu. Současně i každý rezortní plán (zejména technické infrastruktury a jakékoliv investiční výstavby) musí obsahovat tzv. doprovodný plán péče o krajinu. Povinnou součástí všech kategorií krajinného plánu je i plán optimálního využití krajiny pro rekreaci.

Krajinné plánování využívá celou řadu pracovních metod a postupů, jak technických, tak zejména krajinně ekologických (např. různé metody posuzování vlivu zásahů na životní prostředí a stanovení druhu nápravných opatření, metody krajinných analýz a syntéz. Výsledkem integrace krajinného a prostorového plánování je plošná **ekologická optimalizace území** a stanovení limitů a regulativů význam-

ných pro ochranu všech významných hodnot krajiny.

Konkrétní návrhy vyjádřené v krajině plánů lze však v plné míře realizovat jen v rámci procesu pozemkových úprav, neboť ty mají dostatečnou právní účinnost disponovat konkrétní parcelou pro určité opatření. V roce 1983 vydalo Bavorské ministerstvo zemědělství „Doporučení ke krajiněmu plánování v pozemkových úpravách“, kde byla definována integrace krajiněmu plánování do pozemkových úprav tak, že k jednotlivým stupňům krajiněmu plánování byly přímo navázány příslušné kroky pozemkových úprav.

Plánování pozemkových úprav prochází několika fázemi. Z krajinotvorného hlediska je zvláště důležitý plán společných a veřejných zařízení, který např. stanovuje vyrovnávací a náhradní opatření v případě nezbytných zásahů do krajiny. Pozemkové úpravy se tak v Bavorsku stávají nejvýznamnějším nástrojem k prosazení zájmů tvorby a ochrany krajiny. Podstatnou část nákladů na celý proces přebírá stát. Celého plánovacího procesu se významně a aktivně účastní veřejnost. Zapojením veřejnosti se těmto plánovacím procesům dostává široké publicity, díky níž je pak veřejnost zpětně informována o konkrétních výsledcích a přínosech uvedených plánovacích činnostech.

Uvedené tendence popsané v bavorské legislativě a plánovací praxi se u nás zatím projevují v nesmělých náznacích a to v novele stavebního zákona i zákona o pozemkových úpravách. Řadu postupů je třeba ještě v našich podmínkách prakticky prověřit. Úspěšné zahraniční příklady však jistě mohou být významným zdrojem inspirace.

Vytvoření (v řadě zemí Evropské unie běžného) vhodného nástroje v podobě krajiněmu plánu, který se stane spojovacím článkem mezi územním plánem a komplexní pozemkovou úpravou, tedy

jakýmsi jediným celostně pojatým dokumentem, který by dokázal respektovat jednotu a přirozené funkce venkovského prostoru je dalším cílem této publikace.

Publikace je k dispozici na Ústavu územního rozvoje v Brně a bude postupně rozesílána na pozemkové úřady a referáty regionálního rozvoje všech okresních úřadů, jakož i na všechny pověřené obecní úřady.

Igor Kyselka

Seznam literatury:

1. BULÍŘ P.: Směry a přístupy k plánování krajiny v ČSFR, in: *Krajiněmu plánování v Německu a možnosti využití v České republice, Sborník referátů z pracovního kolokvia v Průhoncích, 1992*
2. DIVILA J.: *Krajinotvorné aspekty pozemkových úprav jako výslednice systému plánování krajiny v Bavorsku (z hlediska možnosti uplatnění v ČR)*, in: *Krajinářské aspekty pozemkových úprav a obnovy vesnice, Sborník příspěvků ze semináře, Průhonice, 1994*
3. DUMBROVSKÝ M., KOLÁŘOVÁ D. a kol.: *Metodika 16/1995, Zásady navrhování územních systémů ekologické stability v rámci procesu komplexních pozemkových úprav, VÚMOP Praha, 1995*
4. DUMBROVSKÝ M. a kol.: *Metodika 17/1995, Specifika řešení komplexních pozemkových úprav v pásmech hygienické ochrany povrchových vodních zdrojů, VÚMOP Praha, 1995*
5. HLADIŠOVÁ Z.: *Územní plány, urbanistické studie, sborníky příkladů, ÚÚR Brno, 1997 a 1998*
6. KAULICH K.: *Pozemkové úpravy a územní plán, in: Venkovské sídlo a krajina v územním plánování, Společnost pro územní plánování, urbanismus a životní prostředí, Praha 1999*
7. KOCOURKOVÁ J.: *Vesnice - přírodní prostředí vesnice, ÚÚR Brno, 1995*
8. KNOPPA A. a kol.: *Stavby a krajina mají svůj řád, ÚÚR Brno, 1995*
9. KOLEKTIV: *Zákon č. 284/1991 Sb., o pozemkových úpravách a pozemkových úřadech, se změnami a doplňky provedenými zákonem ČNR č. 38/1993 a zákonem č. 217/1997*
10. KOLEKTIV: *Zákon č. 138/1973 Sb. o vodách (vodní zákon), ve znění zákona č. 425/1990 Sb., zákona č. 114/1995 Sb., zákona č. 14/1998 Sb., a zákona č. 58/1998 Sb.,*
11. KOLEKTIV: *Zákon ČNR č. 458/1992 Sb., o státní správě ve vodním hospodářství (úplné znění zákona č. 130/1974 Sb., jak vyplývá z pozdějších změn a doplnění)*
12. KOLEKTIV: *Zákon ČNR č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění zákona č. 162/1993 Sb., zákona č. 193/1994 Sb., zákona č. 289/1995 Sb., nálezu Ústavního soudu ČR č. 3/1997 Sb., zákona č. 16/1997 Sb. a zákona č. 123/1998 Sb.*
13. KOLEKTIV: *Zákon č. 197/1998 Sb., úplné znění zákona č. 50/1976 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon), se změnami a doplňky provedenými zákonem č. 103/1990 Sb., zákonem č. 425/1990 Sb., zákonem č. 262/1992 Sb., zákonem č. 43/1994 Sb., zákonem č. 19/1997 Sb., a zákonem č. 83/1998 Sb.*
14. KOLEKTIV: *Vyhláška MMR č. 131/1998 Sb., o územně plánovacích podkladech a územně plánovací dokumentaci*
15. KOLEKTIV: *Gesetz über Naturschutz und Landschaftspflege (Bundesnaturschutzgesetz), Bonn, 1987*
16. KOLEKTIV: *Niederösterreichisches Raumordnungsgesetz Wien, 1976*
17. KOLEKTIV: *Zásady a pravidla územního plánování, díl 1 - 5, VÚVA Brno, 1982 - 1984*
18. KOLEKTIV: *Úprava vesnic, odborný spis č. 50, Česká akademie technická Praha, 1939*
19. KOLEKTIV: *Obnova venkovské krajiny, Veronika, zvláštní vydání Brno, 1994*
20. KOLEKTIV: *Péče o krajinný ráz, cíle a metody, Sborník přednášek a příspěvků z kolokvia konaného 17. a 18. února 1999 na fakultě architektury v Praze, ČVUT Praha 1999*
21. KOLEKTIV: *Metodika zpracování ÚSES do územních plánů obcí, Ministerstvo pro místní rozvoj, Ústav územního rozvoje, Brno, 1998*
22. KUBEŠ J.: *Plánování venkovské krajiny, VŠB - TU Ostrava, 1996*
23. LEPEŠKA P.: *Ekologická síť, in: Venkovské sídlo a krajina v územním plánování, Společnost pro územní plánování, urbanismus a životní prostředí, Praha 1999*
24. PASÁK V. a kol.: *Ochrana půdy před erozí, SZN Praha, 1984*
25. PERLÍN R. a kol.: *Program obnovy vesnice, Ministerstvo zemědělství ČR, Agrospoj 1994*
26. REINING H.: *Územní plánování v Dolním Rakousku, nepublikovaný referát, 1996*
27. SLÍVA J.: *Hierarchie ekologického plánování v Německu, in: Krajiněmu plánování v Německu a možnosti využití v České republice, Sborník referátů z pracovního kolokvia, Průhonice, 1992*
28. ŽÁK L.: *Obytná krajina, Academia Praha, 1947*